

K Ö Z M Ű V E L Ő D É S.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj:</p> <p>Egész évre 4 frt. Félévre 2 „ Negyedévre 1 „</p>	<p>A társulat minden rendü tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.</p>	<p>Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Köznevelő- dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várho küldendőek.</p>
--	--	---

Elnöki beszéd,

melyelyel Bálint Károly apátkanonok-plebános a f. h. 20-án tartott gyűlési hitközségi első gyűlést megnyitotta.

D. a J. Kr.!

Mélyen tisztelt róm. kath. hitközségi közgyűlés!

A jó Isten tudja, mások is tudhatnák, ha úgy történt volna, — de én sem a levéltárak nyomán, sem a hagyományból nem tudhatom azt, hogy Gyulafehérváron volt-e valaha róm. kath. hitközségi ugynevezett megyegyűlés. Abból azért semmikép nem következik az, hogy itt róm. kath. hitközség sem létezett, és hogy most azt kellene nekünk megalakítanunk. A kik így vélekednek, nagyon téves felfogásban vannak.

Hogy itt Gyulafehérvárt ős időktől vagy is legutóbb Szt. István első apostoli magyar király idejétől fogva, volt róm. kath. hitközség, minden kétséget kizárólag bizonyítja a fényes püspöki szék és a díszes székesegyház, melyek oda viszik vissza eredetüket. Bizonyítják legnagyobb fontosságú és minden hitelességgel bíró kereszteleési, házassági és halotti anyakönyveink, — melyek ugyan a gyászos hitújítás kiméletlen rombolásai által legtöbbször mindenütt megsemmisítettek, miután tudvalevőleg erdélyi püspökeink székhelyeikről is elűzettek s még ezek is összeromboltattak, de a hitújítási kegyetlen üldözések megszüntével, békésebb napok derülvén Erdély-egyházmegyénkre, a róm. kath. hitélet megszakított fonala ismét felvétellett és a megsemmisített kereszteleési, házassági és halotti anyakönyvek folytatólagosan ismét megkezdtek.

Az erdélyi katolikusok illetén üldöztetése majdnem két századig tartott az 1526-ki mohácsi véstől, az 1700. év körül szűnt meg, s csak e tájban kerülhettek vissza erdélyi papjaink háboríthatlanul nyájaikhoz, e tájban helyeztetett vissza az erdélyi püspök is püspöki székébe. Azért az egész Erdélyben nagyon kevés kereszteleési, házassági és halotti anyakönyv 1700-on elül.

A gyulafehérvári anyakönyvek 1717. május 30-án veszik kezdetüket Mártonffy György püspök idejében, Demeter Márton kanonok-plebános alatt, kiről azt találok fel-

jegyezve, hogy ő Fehérvárt a Kálvin-eretnekségtől visszaszerzett Szt. Mihály arkangyal templomának első plebánosa volt.

Ezen időtől, 1717-től kezdve szakadatlan folytonosságban meg vannak anyakönyveink, a mi kétségtelenül arra mutat, hogy Gyulafehérvárt rendezett róm. kath. hitközség volt, tehát nem mi vagyunk arra hivatva, hogy mi rendezzük azt.

De van mégis, mélyen tisztelt gyűlés! igen fontos rendezni valónk, mit a következőkben kívánok körvonalozni.

Az 1867-ben Magyarországon felderült újabb alkotmányos aera, vagyis az ország régi alkotmányának visszanyerése előtti évben, már 1866-ban Erdélynek akkori nagyvevű és örök érdemekben dús gazdag püspöke Istenben boldogult Dr. Fogarasy Mihály kezdeményezése és kifáradhatlan munkássága folytán az erdélyi róm. kath. Statusnak ősi autonómiaja revindicáltatott. Ennek alapján később az erdélyi róm. kath. hitközségek önkormányzatot nyertek az egyházak világi vonatkozású ügyeire nézve és mint a hazai alkotmányosság a népképviselőlet rendszerén, úgy e hitközségek önkormányzata a hitközségi képviselőlet az ugynevezett egyháztanácsok szervezetén nyugszik. Természetesen eredeti jog fogalma szerint csak azon hitközségekben, melyek patronatusi joggal bírnak: papjaikat szabadon választják, a papnak és a többi egyházi szolgálattevő személyeknek fentartásáról gondoskodnak, iskoláikat maguk tartják fenn, szóval azon patronatusi köteleességekből: *dos, aedificatio, fundus* legalább egyiket teljesítik.

Ezek tekintetbe vétele és szem előtt tartásával tehát nálunk nem egyházközséget, hanem csak az egyházközségi tanácsot, képviselőletet kell szerveznünk és egy kath. iskolaszéket, hogy a legtöbb erdélyi r. kath. hitközséggel egy szinten állhassunk.

Ennek szervezését boldog emlékü elődeim 1869 óta elmulasztották és pedig elmulasztották a Nmtságu püspöki kar által a magyarországi plebánusok részére kiadott utasítás 4 §-ra támaszkodva, a mely § így szól:

A mely hitközségben a kathol. népiskola az illető hívek

minden anyagi hozzájárulása nélkül, egyes jötevők, vagy pedig e célra szolgáló alapítványból tartatik fenn, ott az iskolaszék csak az iskolát fenntartók előlegesen megnyert beleegyezése mellett leszen megalakítandó. A magánosok által fenntartott ezen iskoláknál az illető plébános, mint a plébániája körében létező kathol. népiskolák igazgatója, ügyel fel, hogy az 1868. 38-dik és 1876-i 28-dik törv. ezikknek a kathol. népiskolákra vonatkozó rendelkezései megtartassanak, az egyházhatóságilag előirt tanterv és tankönyvek használtassanak; az iskolai rendtartáshoz tartozó fölvételi, anyakönyvi és mulasztási naplók meglegyenek, s a tanító azokat a törvénynek megfelelőleg kezelje és nyilván tartsa.

És most nekem jutott a szerenese, e nemes hitközség jó akaratú támogatásával ezt létesíteni és szervezni.

Ezelőtt 3 évvel történt idejövetelemtkor mint a fényes hitközségnek méltatlan plébánosa, ebbeli szervezetlenségünket azonnal felismertem, a nemes hitközség világi vezérferfiaival tárgyalni kezdettem, de az itteni különleges viszonyok miatt nem könnyen haladtam. Hogy most mégis szerencsés vagyok az első kath. hitközségi gyűlésben itt elnökölhetni, ez egy sajátságos körülménynek, mondhatni véletlennek a szüleménye; a múlt évi status gyűlési képviselő alkalmából, mit az illetők tudni is méltóztatnak.

Én tehát az eddigi mulasztást, ha annak lehetne — de nem lehet jogosan nevezni, után pótolni megkísérlem, a nélkül azonban, hogy hivatali elődeimet mulasztással vádolnám, vagy mások által vádoltatni engedném, vagy pedig hogy ebből részemre valami elismerésre jogot tarthatnék. — Egyiket sem, mélyen tisztelt gyűlés! Ezen megindult mozgalomnak első indító oka, a nem eléggé tájékozott közvélemény először, — másodsor pedig és legfőképp Kegyelmes Püspök Urunk Ó Nagyméltóságának ritka tapintatu és Salamoni bölcsességű engedékenysége, mely által minden vindicálható joga nélkül e hitközségnek szívesen megengedni és abba beleegyezni méltóztatik, hogy e régóta rendben levő hitközségben az egyháztanács és iskolaszék szervezethessék. Itt ugyan is rendkívüli és különleges viszonyok vannak; itt a hitközség a megkívánt három feltétel, dos, aedificatio, fundus közül egyiket sem adja — ettől eltekintve mégis szíves készséggel adta beleegyezését kegyelmes Püspök Urunk abba, hogy az egyháztanács és iskolaszék itt is megállapíttassék, és szerveztessék.

A templomi és más egyházi ügyek intézésével legkevesebb dolga lesz ama testületnek, mert azok ősi szervezetük-nél fogva a méltóságos és főtisztelendő székesegyházi káptalan gondozása és felügyelete alatt állnak. Azonban az iskolaszéknek elég feladata és teendője lesz, a helybeli róm. kath. elemi iskola jó rendben tartása körül mind szellemi, mind anyagi tekintetben.

De hogy teendőink mik lesznek, azt részint ezen gyű-

lés folyama alatt nagy részben elősorolom, részint e sajátságos és különleges viszonyainkhoz alkalmazandó rendszabályok fel fogják tüntetni.

Midőn tehát ezen rendkívüli gyűlés alkalmából rendkívüli örömemet nyilvánítom a felett, hogy e nemes hitközség tagjai, elnöki egyszerű meghívásomra ily tekintélyes számban itt megjelenni szíveskedtek, kérem egyszersmind a jelenlevőket, hogy a most megmutatott ügybuzgalomhoz mérten, szíves közreműködésük és fáradozásuk áldozatát készséggel hozzuk meg a végett, hogy megalakításunk és szervezkedésünk rövid idő alatt végrehajttassék. S midőn a jelenlevőket mély tisztelettel üdvözlöm, a gyűlést megnyitottnak nyilvánítom.

Az emberi tekintet.

Az ember szabad akarattal felrúzótt érzély. „Atyámfiai — mond Sz. Pál — ti szabadságra vagytok hivatva.“ (Gal. V. 13.) Szabadság az érzésben, szabadság a gondolkodásban, szabadság a szavakban, szabadság a cselekedetekben.

Első szüleinél eredeti boldogságát a szabadság tette a bűn árnyától el nem homályosított ártatlanságban. — Történetik és nemünk elesési történelme bizonyítja, hogy a bűn lehetétől való mentesség: a valódi szabadság és a bűn árnya által való elsötétülés, a bűn lehetetének megmérgezése: az átkozatos örök rabszolgaság. „Bizony, bizony mondom nektek, szól az üdvözítő a zsidókhöz, — hogy mindenki, aki bünt követ el, a bűnnek szolgája; ha pedig a Fiu benneteket megszabadít, akkor valóban szabadok lendetek.“ (Jan. 8. 34. és 36.)

Ime tőlünk függ, hogy szabadok vagy szolgák legyünk, hogy az üdv, a boldogság vagy kárhozat fia legyünk. Ez a keresztény gondolkozásmód, és a keresztény álláspon.

Ősi, sőt örök tehát a szabadság eszméje, mint maga az Isten, aki azt kinyilatkoztatja. A szabadság, melynek eszméjét és megszületését a későbbi századok Isten ellen felvett harezsa, istentelen forradalma magának tulajdonít, magáénak vall: a szabadság isteni eszméjének meghamisítása. Mintha nem Istentől volna minden s így a szabadság is. — Az ellenkező tan hamis.

Igen, a forradalom a szabadság eszméjének értelmét meghamisítván a szabadság valódi eszméjét azon szabadossággá fújta fel, mely a valódi szabadságot folyton ápoló és hirdető „kath. egyházból kivált sektáknak és a vilárosságot kerülő titkos társulatoknak“ meleg ágyává, a trónok és katholicizmus, a koronák és tiárák, az atyai hatalom és tekintély, az alattvalói hűség és engedelmisség aknájává, szétrobbantó eszközévé, a zsarnokság és fejtelenség örvényévé, a jog és vagyon felforgató pokolgépévé, az államok, népek és nemzetek vérfürdőjévé és rémesen pusztító öldöklő angyalává lön.

A szabadság valódi eszméjének a forradalmak esapongó hullámai által megmérgezett és meghamisított értelmére, mint forrására lehet visszavezetni és annak szülöttje gyanánt lehet tekinteni az emberi tekintetet, mely ma az emberiség össz életében oly óriási szerepet játszik, s melyet a maga érdeme szerint itt röviden méltatni szándékoztunk.

Az emberi tekintet mai értelmének körülírása-

nál és meghatározásánál annak két főnemét kell különösen szemügyre venni.

Az emberi tekintet, mint az Isten fölél helyezkedni vágyó kevély felfuvalkodás és önzés büne jelentkezik itt a földön már a paradicsomban, hol összeleink elestek és az égből, honnan Isten az ellene feltámadt kevély agyualokat a pokol tűzére alázította.

Tehát végelemzésben itt is, ott is, mint a hét főbűnök elsője: sok más bűn forrása. — Ugy van.

A bűn fajzata csak bűn lehet.

A jó fa nem hozhat rossz gyümölcsöt, ugy a rossz fa jó gyümölcsöt.

Bűn tehát az emberi tekintet, mely ellentétet képez Isten intézkedéseivel és ellentétet az emberi hamisítatlan szabadsággal.

Már Solon egyik törvénye kárhóztatta az emberi tekintetet és halált szabott azon polgár fejére, ki polgári egyenlenségek kitörésekor semlegesnek maradt.

Mivel sem meleg, sem hideg nem vagy, kezdtek kihányni szájából, mondja az írás.

A közönyösség ekkép egyik forrása az emberi tekintetnek.

„Az emberi tekintet — írja egy jeles író, — önzésből, a nyugalmas élet szeretetéből, a jellem hiányából, a renyheségből és a szájhüsködő tétlenségből származik.“ — „mely aztán a természetes indolenciában, a szenvedélyek kielégítésében és a földi javak utáni vágyban nagy tényezőket nyer ápolására és fentartására.“

Ez „a magukat emancipált, polgárosított és a szabad gondolkodás fénytornyá által felvilágosítottaknak tartott népek kényeges büne. Szabadunk valódi esapása. A mai társadalom büne, nemünk veszedelme, korunk arany borja, mely előtt tétet hájva hódol boldog és boldogtalan, pór és király, hűlve és lángész. . . .

Mindama győzelem és diadal, mit az Istennel és intézményeivel örök harez és forradalomban álló gonoszság szellemének a századok folyamában kivívnia sikerült, mindmind az emberi tekintet rémes száleménye.

Az igazság, a jog, a világ béke, az igazi haladás, a népek társadalmi jóléte, a nemzetek és államok legvitalisabb érdekeinek szálaí és szivgyökerei mindmind az emberi tekintet morzsoló kezeiben vannak és az emberi tekintet rabláncza, emésztő nyúge alatt nyögnek.

Igen s így valóban bűn az emberi tekintet. De az emberi tekintet büne az erény színlelése és a bűn dicsőítése is.

„Az ó-kori pogány-világban sem vala ismeretlen az erény színlelése“ — jegyzi meg egy jeles író, — azért mondá Cicero: „Vannak bűnök, melyek az erényt látszanak utánozni.“

Tudjuk, hogy voltak, akik Szenecával az atyagyilkosságot igazolni iparkodtak és Néronak templomokat állítottak.

Tudjuk, hogy nem történt és nem történik oly égbekiáltó gonosz esekelmény, melynek védelmezői nem találtattak volna. —

Ha az ó-kor pogány népei által látjuk az erényt színlelni, a bünt dicsőíteni, még nem ütközhetünk meg rajtuk, mert erény színlelők és színelt erények, bündicsőítők és dicsőítettek, istenek, félistenek és imádók általában egyenlő bűnösök lévén, méltók valának áldozataikhoz s ez bűn színlelést nem is képezett, de máskép áll ez ma.

Ma keresztényekről van szó. Keresztényekről, „kik —

írja tovább említett író, — tisztán tudják és ismerik mindazon rosszakat, melyek bizonyos elvekből, bizonyos vállalatokból és bizonyos társulatoktól származnak és mégis mind ennek daczára nyíltan hirdetik ama — hamis — elveket, részt vesznek ama vállalatokban és járnak ama — istenkáromló — társulatokba.“ Ezek, kik odavitték dolgukat, hogy erényeséget színlelnek vallásban és honszeretetben, hazafiságban és dicsőítik, istenítik a bünt és a büntények rettenetes hőseit. Ezek századunk névleges hívői, s mint magukról mondják: keresztényei, kik hisznek, sokat, sőt többet hisznek, mint kellene, hisznek, de a hazudságoknak, esküsznek a mester szavának, de e mester a hazudás gonosz ördöge, a pokol ördögi szelleme

És mi hajszolja őket e csalfa hitre, e hamis esküdőzésre? Az emberi tekintet, korunk e főbűne, a jellemerő teljes hiánya.

„E tekintetnek hódolnak gyakran még a fénylő lángeszleek is, az első látásra rendületleneknek látszó polgárok, olyanok, kikről lehetetlenségnek gondolta az ember, hogy a forradalommal, s szektákkal szövethessenek, és kik, mint a többiek, azzal végezték, hogy áldozni kezdtek az arany borju előtt.“ — Zengő érekek és hangzó czimbalmak. Kivülről festett koporsók és belülről undok férgek eledelei.

„Ök belsőképen tagadják azt, a mit külsőképen vallanak és anélkül, hogy arra kényszerítve volnának, nem olyanok mutatkoznak, mint a milyenek.“ Ellentét a szívben, ellentét a külső tényekben. Lázadás a szívben, lázadás az észben, lázadás a tettekben. Forradalom az akaratt.

„Ez az, a mely erénynek és bűnnek, jog és jogtalan, ságnak, jó és gonosznak igazat akar adni és épen ezzel követi el a legégbekiáltóbb igazságtalanságot.

Ez a tekenőbeli víz módjára ide is oda is loesogó emberi tekintet, általában, mely mint eszme, ha nem is látszik ellenmondásban lenni önmagával, de mint elv megvalósíthatatlan, képtelenség és ellentét, mint ez és ennek értelme és fogalma az alábbiakban még világosabban ki fog tűnni. — Igen, mert az emberi tekintetek porázán ide-oda vonzóit nyomoru embert sem a meggyőződés, sem a szabadság magasztos eszméje és fogalma nem emeli föl észlányi méltóságára, hanem mint az érdekek bábja, mint a szenvedélyek labdája, mint kibasznlható forgalmi eszköz szerepel. S a végleteknél az ember teljes elkallódásában, elaljasulásában és megsemmisülésében nyilvánulhat.

Az emberi tekintet a maga legaljasultabb végletében nyilvánul, pl. Robespierre Miksában, ki „nemcsak a vég hagyományok érvényességét, hanem magát a vég hagyományozás — természeti — jogát is megtámadta“ s „kiről Thiers Adolf azt mondta, hogy az új korszak legborzasztóbb zsarnoka volt.“ S kinek a francia konvent előtt mondott e szavai folytán: „Mi e jognak indoka, alapeszméje? rendelkezhetik-e az ember azon földdel, a melyet művelt, miután maga is porrá lett?“ — a konvent „a vég hagyományokat a polgári jog esupa engedményeinek nevezé,“ — s a természeti jogot a polgárinak alárendelé. Így a Robespierre nyomdokán haladó Meriin, Toudtier, Prendhon, Grenier, így ma Olaszországban Crispi, s más hasonzorú és börtü kétes értékü jogászok a jogász világból, kik a népek szabadságain és az emberiség jogain a legvérvóbb sebeket ejtették. Így a közélet szférájának ezer és ezer változataiban.

A ráfogások, a gyanúsítások, rágalmak, melyek napjainkban az igazság és annak szolgálai minden lépten nyomon találkoznak: az elfajult és elajásodott emberi tekintet ugyanannyi buja kihajtásai.

Az emberi tekintetnek azok a legszerencsétlenebb rabjai, akik az igazság és annak intézményei iránt elfogultak, kik rossz akaratúak s kik nem hagyják magukat az ellenkezőről fölvilágosíthatni.

„Ezeknél — mondja Simor biboros herczegérsék, — a tévedés nem az észben, hanem az akaratban van: — az akarat pedig zsarnok, a mely, ha neki úgy tetszik, semmi érv előtt meg nem hajlik. De az akarat ezen tévedésében szinylődőkről tapasztaljuk épen a legszánandóbb módon azon gyengeséget és elgyávultságot, hogy minden nyomoru emberi tekintet előtt, mint a nád és rezgő falevél a legkisebb szellő fuvalmára összerendeznek és földig borulnak. Az isteni tekintélyre, vagy az isteni tekintélyen alapuló, jogosult, tehát méltatandó emberi tekintetre épséggel mit sem hederítenek. Ez is a mai kérkedő felvilágosultsággal járó emberi elvakultságnak egyik nyilván való gyakorlati bizonyítéka.

Az embernek meghasonlása Istenével és önmagával. S mert nem azt teszi a mit tenni kötelesség, hanem azt nézi, mások mit tesznek s ezek tetszését vadászva majmolja azokat: az emberi tekintetek rabja. V. M.

Oh hol vagy örömem ...

Oh hol vagy örömem dalos madárkája,
Hová repültél el?
Hiszen van szívemnek még egy-két virága,
Nem jött még a tél el.
Talán a bubánat, mostoha testvéred,
Űze messzetájra?
Kis bohó! a tanyát soha el nem éred,
Hol bánat nem járna.
Látod a ligetnek mennyi a dalossa,
Benne mennyi fészek;
Pedig zöldes árnyát nemcsak harmat mossa,
Tördelik a vészek.
És ha elfárad az orkán orgonája,
Csalogányszó csattan
És felkaczag a bus madarak tanyája
Örömtől legottan.
Az emberszívnek is ez a sorsa épen:
Vihar tépi, dulja;
Balszerencse, gondok, fájdalom hevében
Jajgat minden húrja.
De csak essék reá az ég egy mosolya,
Mint üdítő harmat,

Égető kinjait az megorvosolja,
Örömet, reményt ad.

Térj vissza madaram csitt-csattos szavaddal
És rakj újra fészket;

A szív oly sivár, ha nem zeng benne a dal,
Hurjain nem reszket.

De egy csepp örömtől elalszik a bánat

S a kedv újra éled,

És szép és magasztos és kimondhatatlan

Ez a kinos élet.

BÁLINTH GYÖRGY.

— **Hármas ünnep Fehérvárott.** Szép egyházi ünnep volt f. h. 19-én d. e. 9 órakor az apácák igazán gyönyörű kis templomában. Paulai szt. Vince napja volt, kinek a szeretet leányai alapításukat köszönik: azonkívül a főnöknő Wölfe Afra fogadalmá letételének 25-ik évfordulója volt és még Barta Albert új pap első miséjét mondotta. Az ünnep a székesegyházban kezdődött, mert a főnöknő ott tette le fogadalmát, és azért oda jött apáca társaival reggel 7 órakor misét hallgatni. 9 órakor kezdődött a primícia az apácák templomában. A manuduktori tisztet Nsgos Dr. Tódor József kanonok-rector úr teljesítette, az assistenzia az itt levő papokból telt ki, a szent beszédet pedig Tomesányi Lajos kalocsai jezsuita tanár, a ki itt ezen alkalommal az apácák szent gyakorlatait vezette és felhívásra készségesen vállalkozott az ünnep fényének emelésére; s valóban emelte is, mert a hármal összfoglalva oly gyönyörű egyházi beszédet tartott, a mely előttünk örökre feledhetlen marad. Micsalatt Soror Felicitas harmoniumozott és az apácák énekeltek, a végén a primiciáns a jelenvolakat megáldotta és a nap emlékére közöttük szent képeket osztottak ki.

Az isteni tisztelet végzése után a főnöknő az új misést és segédletét reggelire hívta, mely a virágos kertjökben levő kioskban volt igen díszesen felterítve s a lehető legnagyobb előzékenységgel a kedves Sororok részéről felszolgálva. S míg mi — a Sororok által itt hagyva — P. Tomesányival kedélyesen csevegtünk, jelentik, hogy a fogadó teremben urak várokoznak a főnöknőre. Gyorsan oda siettünk mi is és egy nagyszerű jelenetnek voltunk tanui. Az urak a városi hatóság küldöttségei voltak a polgármester vezetése alatt. A főnöknő mély szerénységgel hallgatott az ő 25 éves ünneperől és e miatt nem öltethetett az oly mérvet, a minő az ő érdemeit joggal megilleti: ártatlan árulkodók azonban egy pár nappal ezelőtt megsúgták kifelé is, hogy mi készül. Novák Ferenc kir. tanácsos polgármester érzéke nagyon helyesen fogta fel, hogy mivel tartozik a város a kedves főnöknőnek, de az időből nem telt már többre, mint a város nevében hálaíráttal üdvözölni, és a küldöttség most ezt az íratot nyújtotta át.

A város hálaíráttát van szerencsénk ezennel ideiktatva lapunkban közzétenni.

Főtisztelendő Főnöknő!

A midőn a kor kívánalmainak megfelelő nevelés körüli nehézségeket, — a kisdedeknek szakavatott vezetését, tanítását vesszük figyelembe, — nem mulaszthatjuk el főtisztelendőség előtt e napon, mely a tanítás terén tett fáradságos működésének 25-ik évfordulója, e város közönségének legmelegebb jó kívánatait tolmácsolni.

Gyutafehérvár sz. kir. városban mint központon székelő erdélyi püspökök inteniója az volt, és ma is az, hogy ezen város leánynövédekéi alapos oktatás, — helyes vezetés mellett, — az egyes családok örömeivé, a haza hű leányaivá nevelkedjenek, — s ez okon lett megalapítva azon zárda, melynek tanítónői karában mondhatni kezdetétől fogva főtisztelendőség helyet foglal, — nem csak, de a melyet böles vezetése, nemzeti irányban való fejlesztése által a korszínvonalára emelt, s így tapasztalunk kellett azt, hogy az onnan kikerült növendékek ezen növelésben szerzett, helyesen kifejlesztett erkölcsi alappal léptek az életbe, s ezek a város társadalmi köreiben a haza iránti szeretettől vezényelt állást a szerzett alapon betölteni képesek.

Megragadjuk tehát az alkalmat főtisztelendőség előtt a tanítás terén 25 éven át kifejtett buzgalom és fáradságáért, városi közönségünk nevében jó kívánataink csatolása mellett, azon óhajunkat is kifejezni, miszerint e pályán szerzett hosszas tapasztalatait még huzamosb ideig a városi leánynövédekéink nevelésének — és ezen leánynövelde vezetésének, igazgatásának szentelve, számos éveket éljen.

Gyutafehérvár sz. kir. város tanácsától, 1890. évi július hó 17-én (P. H.) Novák Ferencz, s. k. kir. tanácsos polgármester. —

Délkor a manuduktor ur ő ngsa a primicians tiszteletére barátságos jellegű ebédet adott, a melynél legelőször ő emelt poharat a primicians nevében Kegyelmes Püspök Urunk Ő Nagyméltóságára, azután a primiciansra és az ünnepi szónokra Tomcsányira, a ki rögtön szellemesen válaszolt. Köszöntőket mondtak még P. I. az új misés nevében mint annak falusfele Dr. Tódor manuduktorra, Dr. Tódor Novák Endre esztergom főmegyei plebanusra, a polgármesteriünk szeretett testvérbátyjára, mint kedves vendégére, P. I. Novák polgármesterre, Novák P. I.-ra, Dr. Tódor Sántha m. igeni plebanusra, Sántha Pál A.-ra, P. I. Steinitzer papnöveldei spirituálisra és Koródy tanulmányi felügyelőre, Steinitzer az új misésre, az új misés pedig manuduktorára, Dr. Tódor rector a papnövédekékre, P. I. a primicians szülőire és rokonnaira és így tovább, mert a kedélyes társaság majdnem valamennyi tagja iparkodott az ünnepi hangulatban egymásiránti érzelmeinek kifejezését adni. A társaság a legjobb kedélyhangulatban távozott el.

Titkári jelentés.

Tartotta Zlamál Agoston irodalmi társulatunk ez idei közgyűlésén

Nagyméltóságú és főtisztelendő Püspök-Védnök ur!

Tisztelt közgyűlés!

Irodalmi társulatunk életének már 12-ik évét éli. Ha csak magát a számot nézzük, 12 év nem nevezhető soknak az emberi életben, de egy társulat életében — főképen a mai viszonyokhoz mérten — tisztességes életkor. S ha 12 év bőven elegendő arra, hogy egy társulatnak életerejét kipróbálja s annak életkérdését megoldja: irod. társulatunk szép múltja után még egy szebb jövővel néz szembe.

Irod. társulatunk célja a vallásos-erkölcsi alapon álló tudományosságot művelni s azt tagjaiban fölébreszteni és művelni. Ezt lapja a „Közmuvelődés“ által eszközli. Lapunk is már a 13-ik évfolyamba lépett. Kétségkívül sok szép és nemes eszmét hirdetett és terjesztett, melyek magasabb körökben is feltűnést keltettek s jogos elismerést vídikkáltak lapunk részére. Örvedetes tény gyanánt constatálhatom, hogy összes kathol. lapjaink folytonos dicsőrelettel halmozták el lapunkat s társulatunk tagjai között is sokan fejezték ki ugyanezt. Szolgáljon mindez a szerkesztő-bizottságnak egyrészt méltó büszkeségére, másrészt pedig hathatós ösztönül jövő munkásságára.

Rátérve a lefolyt év történetének egyes adataira, mindenekelőtt örömmel kell jelentenem, hogy társulatunk 16 új taggal szaporodott, é. p. alapító tagnak jelentkezett Biró Béla kolozsvári plebanos, kanonok és főesperes, ki társulatunknak és lapunknak — mondhatnám — valóságos atya, vala, — pártoló tagnak jelentkezett Basa János kereskedő, — reudes tagok lettek Harmath Lujza k. a. elismert írónő, Agótha Balázs, Bourdeaux Olivér, Dömötör János, Kacza István, Kiss János, Papp Tamás, Rejöd József, Salló Károly, Szánthó Károly, Nedelka István, Dr. Téry Odön, Tuczy János, Tabodi Tamás és Dr. Vass Albert. Mindenesetre szép és díszes névsor ez, melynek reánk nézve való jelentőségét és fontosságát hatványozottan emeli azon körülmény, hogy ezen új tagok nagyobbára világiak, kik tehát társulatunkba való lépésök által vallásos érzelletűek és róm. kath. társulatunk iránti jóakarata buzgalomuknak igazán fényes bizonyágát adták. Vajha a jó példa vonzana!

Ámde ezen örömet szomorúság váltja fel, hisz meg kell emlékeznünk azokról is, kiket a Gondviselés markészhetetlen végzése elszólított tagjaink sorából. Mindjárt az év elején — január hó 5-én vesztette el társulatunk egyik alapító tagját és volt elnökét Andrásy István apátkanonokot. Az erd. róm. kath. irod. társulat iránt kezdetől fogva a legjobb indulattal volt és készséggel fogadta el az elnöki állást, arra tisztelettel felkérve és mégis tartotta azt mindaddig, amíg elaggott korára való hivatkozással, a mely miatt semmit sem képes tenni, e ezimről is le nem mondott. Évenként jelentékeny összegekkel segítette a társulatot. De a legszebb ajándékot akkor adta, a mikor eszének és szívének 84 esztendőn keresztül érlelt termékét, „Nehány szó, melyet egy fiatal barátjához intézett Hargitai“ egyszerű czímmel 1886-ban a társulattal nemcsak kinyomatatta, hanem az egész munkát annak minden jogaival neki is ajánlódkozta, nyomtatási és minden nemű költségeit a legutolsó krajczárig fizette, sőt még a saját példányát is megvette és

igy a társulat ügyein igen jelentékenyen lendített. Méltó, hogy a társulat illő kegyelettel őrizze első elnökének az emlékét! Dr. Éltés Károly apát-plebános, társulatunk alapító tagja korai halála ejtett mély gyászba. Elhaláloztak még: társulatunknak és lapunknak ritka jó barátja és munkatársa Szabó István udvarhelyi seminariumi regens és főgymn. tanár, a kiváló buzgóságú ifj. Mezey Ignác honvédfőhadnagy, a szép képzettségű és bámulatos tevékenységű Dr. Veress Ferencz társulatunk vál. tagja és lapunknak több éven át szerkesztője és végül az igazi magyar pap egyik igazi típusa Nagy Lajos t. kanonok és plebános, társulatunk pártoló taja. Csekély ugyan társulatunk halottjainak száma, de ha meggondoljuk, hogy csaknem mindenike abból az évről-évre kevesbedő díszes csoportból hullott ki, a mely társulatunknak nemesek alapító, de ritka jóságú nemes gárdája, akkor fájó aggodalommal mondjuk a „Requiemet” lelkőkert s az áldást nevökre: mert ha az ök helye üresen marad, azon fenyegető kérdéssel állunk szemben: mi lesz majd, ha mind elfognak azok, a kiket nem csak áldozat-készségök, hanem buzgó munkásságuk és nemes érdeklődésök is állandóan kapcsol társulatunkhoz? Mondjunk szívünk mélyéből áldást emlékökre és áldozunk nevöknek egy könyvet, fájdalomunk és gyászunk esendes, de igazi bizony-ságául!

Vannak azonban — hála a jó Istennek — még nemes lelkek, kik társulatunk iránti jóakarataknak és érdeklődésüknek kifejezést adnak. S társulatunknak ezen áldásos jötevői között első sorban kegyelmes főpásztor-védnök Urunk szerepel. Hálatelt szívvel kell ő Excellentiájának köszönetet mondanunk azon már évek óta gyakorlott jóságáért, mely már a sir szélén állott társulatunkat a legválságosabb pillanatokban menté meg és szelítá, támasztá új életre. Ő Excellentiája a lefolyt évben is 400 frttal ajándékozta meg társulatunkat s a „Közművelődés” 26 példányban rendelte meg szegényebb ellátású lelkészek és kántortanítók részére saját — eléggé igénybe vett pénztára terhére. Szívünk mélyéből kívánjuk, hogy kegyelmes püspök urunk „serus in coelum redeat laetusque diu intersit populo”. Éljen sokáig! — Ugyancsak hálás érzálettel kell megemlékeznünk fűdő Darvas János esperes-plebános ur jóságáról, ki — habár mint alapító tag társulatunkkal szemben való pénzbeli kötelezettségének eleget tett — a lefolyt évben ismét 15 frt. adományozott társulatunk részére. Fűdő Ferenczy Károly gy.-szt.-miklósi plebános az idén is a rendes tagsága fejében köteles dolgozat alól magát 2 frttal váltotta ki. Jóllehet ez szoros értelemben nem nevezhető adománynak, mégis megemlézésre méltó leginkább azon czéllból, hogy társulatunk ama rendes tagjai, kik már évek óta nem tettek az alapszabályokban előírt kötelezettségöknek eleget, legalább ily uton mozgítsák elő társulatunk érdekeit.

A választmány 5 rendes ülést tartott, melyeken a folyó ügyeket intézte el. A választmány kebelében változás is történt. Dr. Veress Ferencz vál. tag elhalt. Bodó Lajos vál. póttag városunkból eltávozván és Kádár Miklós szintén vál. póttag megválasztását el nem fogadván, helyökbe a választmány Ágotha Balázs és Tuczay János főgymn. tanárokat választotta pöttagokká.

A szakosztályok is élénk működést fejtettek ki. Az I. szakosztály tartott 2-, a II. sz. o. szintén 2 felolvasó ülést, melyeken a felolvasásokat tanulságos eszmecsere követte. Örömmel kell még megemlítenem, hogy a felolvasó ülések nagyon látogatottak voltak, mely körülmény egyrészt szép munkálkodásra, másrészt meg nemes érdeklődésre enged következtetni.

Társulatunk lapja az összes kath. lapokkal és folyóiratokkal, azonkívül néhány vidéki és felekezeti lappal esereviszonyban állott. Megjelent a „Közművelődés” hetenként 1 ivnyi — több alkalommal sürgős közlendők végett 1½ vagy 2 ivnyi terjedelemmel. Ezen sürgős közlendők oly természetiek voltak, melyek halasztást nem tűrhettek, melyek tehát fix időhöz valának kötve. E tekintetben tehát a szerkesztő-bizottság a körülmények kényszerítő voltának engedett s különben is esakis a reá ruházott jogával élt.

Társulatunk könyvtára is mindinkább gyarapodik. Elismeret írök küldik be munkáikat ismertetés és ajánlás végett, mi kétségkívül jele annak, hogy lapunk tekintélynek ismerik. A könyvek, illetőleg önálló művek száma a 350-et haladja, ide nem értve a kisebb munkálatokat vagy programokat. Ezen könyvek, úgy szintén beérkezett lapok és folyóiratok el vannak évfolyam szerint rendezve. És itt meg kell említenem, hogy a választmány a „Közművelődés” régi évfolyamait, ugyszintén az epüemer-beesü lapokat 10 frt. eladta, mely összeg a könyvtár és szerkesztői helyiség céljaira leendő fordítva. Hálas elismerést kell ismételtlen nyilvánítanunk Dr. Tódor József kanonok urnak és alelnökünknek, ki a „Közművelődésnek” 1878—1886-ig megjelent számaint évfolyam szerint díszesen bekölte, 1887—1889-ig pedig kötetlenül társulatunk könyvtárának ajándékozta.

A pénztári állás elég kedvezőnek mondható. A hátralekök ugyan még tetemes összeget tesznek ki, ámde az alkalmazásba vett erélyes lépések után biztos kilátásunk van, hogy végre valahára tisztábajövünk. S ezt annál inkább kell szem előtt tartanunk és mindinkább sürgetnünk, mivel az anyagi eszközök hiányával szellemi működésünk is stagnálni kénytelen.

Hogy végül számokkal beszéljek, van jelenleg társulatunknak 18 alapító, 116 pártoló, 106 rendes összesen 240 tagja. A „Közművelődés” megjelent hetenként 450 példányban. Ebből szétküldtetek 6 köteles, 8 ingyen és 36 eserepéldány; — a hátralevő példányok közül 345 a tagoknak és előfizetőknek küldetett szét.

A fennmaradt számok a társulat könyvtár- és szerkesztői helyiségében vannak elhelyezve.

És ezzel jelenltemi válamat be is fejeztem s kérem Nagy-méltóságodat s a t. közgyűlést, hogy jelentésemet tudásul venni és elfogadni méltóztassanak.

Kelt Gyfebevártt, 1890. július 4.

— **Vidéki levél.** Fűtisztelendő Szerkesztő Ur! Tudom, hogy a történet eseményekről való értesítésnek akkor van értéke, ha azt a maga idejében teszik, s jelen soraimnak is hamarabb kell vala Fűtisztelendő Szerkesztő ur kezéhez jutniök: de kettős okot hozhatok fel, a miért nem tettem. Egyik az a tudat, hogy avatottabb kezek írni fognak az ünnepeyről; másik: szünidő levén erdőt, mezőt összejártam, jó embereimet meglátogattam, s csak ezután — egy hét mulva — tértem haza.

Itthon létem első óráját arra használtam fel, hogy egy kedves és emlékeztetés ünnepélyről e b. lapok hasábjain igen röviden megemlékezzem. Szent-Péter és Pál apostolok napján elindultam Csomafalvára búcsúra. Alfalu végére érve talállok 15—20 csinosan öltözködött lovaslegényt; fel nem tudtam fogni hová mennek; megkérdezem őket, s azt felelik: „A méltóságos főesperes urat várjuk, a ki jó oltárszentelni”. Beérve a faluba látom a búcsúrájóvók sokaságát; látom a csomafalviakat lelkipásztorukkal együtt várakozó állásban a templom előtt. Míg én körüljártam a szép nagy templomot, ezalatt megérkezett a nyájas és leereszkedő s mindnyájunk által egyaránt mélyen tisztelt körületi Főesperes mélt. Both Ferencz ur, ki koesijából kiszállva egyenesen a templomba ment. Paranthésis közt megjegyzem, hogy az üdvözlő, illetve elfogadó beszéd elmaradt, mert épen akkor érkeztek az alfalviak processióval tiszt. Hadnagy Mihály s. lelkész ur vezetésével.

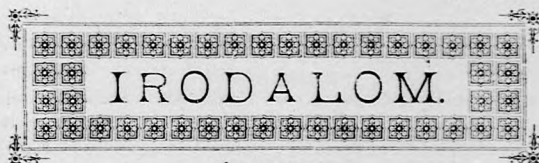
Az ünnepély a mélt. Főesperes urnak alkalmi szép és tanulságos beszédével vette kezdetét, a ki beszéde végén a nagy templomot zsufolóság megtöltött nép előtt Ó Excellentiája nevében megköszönte a két szép és díszes mellékoltárt készítőinek tek. Portik Lajos főgondnok és ifj. Szilágyi János uraknak áldozatkészességüket. Mindenkinék az öröm sugárzott arczán a szavak hallatára és méltán, mert vajmi jól esik látni, hallani, hogy a mai korban is vannak emberek, kik az Isten házárt ily szépen ékesítik. Az oltárok benedikálása után, (a Szent Háromság és Keresztelő Szent-János fiszteletré), melyet Főesperes ur ft. Puskás Alajos, Zomora Dániel, P. Holló Tamás házfőnök, Balló János, Hadnagy M. segédkezése mellett végezte, az ünnepélyes szentmise vette kezdetét, mely alatt Szabó Sándor kézdi-szt.-léleki kántortanító erőteljes hangjával emelte az áhitatosságot. Szentmise végével nagyontiszt. Balló János helyb. plebános ur lépett a szószékre, ki ezen alap igét: „Minő ünnepélyes fényben tűndököl e nap, ilyet még ez évben nem láttunk. Ma a hős Machabeusok ünnepe van” — vévén fel, érthető — meggyőzően mutatta ki példákval bizonyítva, hogy mi boldogít egyedül: t. i. a hit. Áttért ezután arra, hogy a hit teremté meg e költésés, díszes nagy templomot, hit vezette a két mellékoltárt megkészíttetésének áldozatára tek. Portik Lajos főgondnok és ifj. Szilágyi János urakat, kik megtakarított filléreikből összeget gyűjtve letették oly helyre, hol „sem a moly meg nem emésztí, sem a tolvajok el nem lojják”. Megköszöné a hit özség nevében a jótévőknek az áldozatot azon kijelentéssel, hogy nem fogadják el a két mellékoltárt ingyen, mert azt tiszta ingyen elfogadni nem lehet; hanem igen is elfogadják mint egy tőkét, melynek legyen örökös kamata az utókor egyesének ajkairól elhangzó ima és a rajta századokon át bemutatandó vérméltúli Szentmise áldozat orcje. A valóban szépen előadott és ügyesen szerkesztett beszéd bevégetével a templomi ünnepély befejezést nyert.

Gondolhatja Főt. Szerkesztő Ur, hogy ezzel nem lett vége mindennek, mert egy nagy ebédnek nézünk elébe, melyet a helyi érdemes lelkész ur adott a számszerint 14, de később 20-ra felszaporodott vendégeinek, meghíván asztalához a két jótévőt is. Itt megindult a pohárköszöntők hosszú sorozata. Elsőt a házigazda mondotta a Főesperes urra, megköszönve szíves fáradságát; nyomban rá a Főesperes ur éltette az ünnepi szónokot, utána a két jótévőt, elmondván, hogy midőn

egy alkalommal a lelkész és főgondnok jelenlétében megszemlélte a templomot, szóba jötték a mellék oltárok, s a lelkész ur a főgondnok ur felé fordulva ezt mondá: „Főgondnok ur készíttethetne egy oltárt”, — a felelet lön: „készíttetek”, ezt meghallván ifj. Szilágyi János ur, ő is ígérte tette, hogy a 2-ik mellék oltárt megkészítteti; mindkettő ígérte beváltotta, szőlő ma a legnagyobb lelki örömmel eltelve megáldotta — élteti a buzgó és áldozatkész jótévőket. A harmadik felköszöntőt szintén a Főesperes ur mondotta Főtisztelendő Benkő Pál esperes plebános urra, mint olyanra, ki ma jelent meg veres övvel először, kívánva, hogy azt az övet, mely oly jól illik neki, igen sokáig viselhesse. Volt még számos felköszöntő, melyet leírni igen hosszadalmas lenne, s épen azért csak annyit említek meg, hogy a többi felköszöntőket Főt. Benkő esperes ur, nt. Puskás A. ur és P. Holló T. házfőnök ur mondták. Az ünnepély így ért véget; s midőn a levegő már lehült vala — mert nálunk Gyergyóban is van néha nagy meleg, mint e napon is — oszlánk el, s vettünk búcsut a szíves házi gazda úrtól, kívánva neki, hogy sok ily örömet érjen buzgó hivei között.

Végül szívből kívánom, hogy az áldozatkésztek. Portik Lajos és ifj. Szilágyi János urakat 220—220 frt költségen emelt díszes mellék oltárok felállítatásáért az, a Kinek házárt ékesíttették jutalmazza meg, s nemes jótéteményeinek élvezhessék gyümölcsét e földön és a mennyben!

Nonnatus.

Értesítők.

— „A gyulafehérvári róm. kath. főgymnasium értesítője az 1889—90. tanévről.” Értekezést Zlamál Ágost irt ily czímen: „Pythagoras és szövetkezete. Bölelektörténelmi értekezés.” A főgymnasiumra vonatkozó adatokból kiemeljük a következőket: A tanári kar Fábrián Sándor igazgatása alatt 15 tagból állott, kik között 7 egyházi és 8 világi volt. Beiratott 244 tanuló. A tanulmányi előmenetel s az erkölcsi viselet általában jó. Érettségi vizsgálatra jelentkezett 32 tanuló. Írásbelit sikerrel tett 30, szóbelit 24 é. p. 5 jeles, 13 jó és 6 elégséges eredménnyel. A segélyegylet évről évre mind örvedetesebb haladást mutat. Az önképzőkör Pál Antal vezetésével mellett szintén szépen működött.

— „A székelyudvarhelyi róm. kath. főgymnasium értesítője az 1889—90. tanévről. Közreboacsítja az igazgató.” A tanév folyamán elhalt b. e. Szabó István tanárról rövid, de szép necrológot ír Bándi Vazul. Tamás Albert folytatja a gymnas. 1885—6. évi értesítőjében megkezdett természetrajzi értekezését, mely „Udvarhely megye földrajzát” tárgyalja. A tanári kar Kóródy Endre, ennek pedig f. é. márczius hó 1-től kezdődő szabadságoltatása után Sóó Gáspár helyettes igazgatása alatt 15 tagból állott, kik között 5 egyházi és 10 világi. Beiratott 160 tanuló. A tanulmányi előmenetel s az erkölcsi viselet általában jó. Érettségi vizsgálatra jelentkezett 10 tanuló. Írásbelit tett 10, szóbelit 7 é. p. 3 jó, 2 egyszerű eredménnyel. Az ifj. segélyező könyvtár az idén is folytatta áldásos működését. A főgymnasiumnak szép philológiai múzeuma is van. Az önképzőkör Király Lajos vezetésével mellett dícséretes munkásságot fejtett ki. Végre még említésre méltó, hogy a főgymnasiumnak építés alatt levő helyisége a f. év őszével kerül fedél alá, használatra pedig 1891. augusztusban adatik át.

— „*A csíksomlyói* róm. kath. főgymnasium értesítője az 1889—90-ik tanévről. Közli Imets F. Jákó igazgató.” A programtervezése nagyon érdekes és becses. „Dr. Haynald Lajos és a csíksomlyói iskolák” ezimen írt egy történelmi reminiscenciákban gazdag s a hálás kegyeletől sugallt értekezést Imets F. J. igazgató. A tanári kar Imets F. J. igazgatása alatt 14 tagból állott é. p. 5 egyházi és 9 világiból. Beiratott 190 tanuló. A tanulmányi előmenetel s az erkölcsi viselet általában jó. Érettségi vizsgálatra jelentkezett 9 írásbelit és szóbelit tett 8 é. p. 4 jeles és 2 egyezreü eredményvel. A gymnas. kölesön-könyvtár ugy pénz, mint könyvek dolgában nagyon jól áll. Az önképző-kör Wiedner Gyula vezetése mellett szépen működött. Feltűnő, hogy az ifjúság nagyon sok nyilvános ünnepélyt rendezett: ha nem esik a tanulmányi előmenetel rovására, akkor nemesak hogy megengedhető ez, de a szép törekvés teljes dícséretre méltó.

— „*A marosvásárhelyi* róm. kath. gymnasium értesítője az 1889-90 iskolai évről. Közli: Karácson Márton igazgató”. Első helyen áll az „Allandó tanmenet”. A tanári kar Karácson Márton igazgatása alatt 11 tagból é. p. 3 egyházi és 8 világiból állott. Beiratott (6 osztály) 139 tanuló. Ugy az előmenetel, mint pedig az erkölcsi viselet általában jó.

— „*A kegyes-tanítótrendnek* vezetése alatt álló *rózsahegy-i* kath. algymnasium értesítője az 1889—90 tanév végén. Közli: az igazgatóság” Tanulságos értekezést olvasunk benne „a vulkánokról” Pálmai Miklós tollából. A tanári kar Várady Móríz igazgatása alatt 5 kegyesrendi áldozópapból és 3 világi tanárból állott Beiratott (4 osztály) 152 tanuló, kik között 42 izraelita. Az előmenetel meglepően szép, az erkölcsi viselet hasonlóan. Az ifjúság-segélyező-egyesület, mely Dr Csász Imre tanár kelkes s lelkesítő buzgólkodása folytán alakult — már eddig is szép eredményt mutat fel.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Kegyelmes Püspök urunk ő Nagyméltósága** ma f. hó 26-án a déli vonattal Tamási Áron títkára kíséretében Piskibe utazik nyaralójába.

— **Meggyegülés.** Nagyfotosságu gyűlés volt f. h. 20-án d. u. 3 órakor a városbáz tanácstermében. A gyulafehérvári róm. kath. hitközség nincs szervezve, pedig 2000-en jóval túl megy a hívők száma. Többen fejezték ki ohajtásukat a szervezésre vonatkozólag, hogy itt is állíttassék be az egyház-tanács és iskolaszék: az óhaj illetékes helyen számba is vétetett. A baj eddig az volt, hogy itt a hívők semmivel sem járulnak az egyház és iskola tartásához, hogy nem levén kötelességeik, jogokat sem kívánhatnak.

Most azonban Kegyelmes Püspök urunk Ő Nagyméltósága Nsgs Bálint Károly apátkanonok és plebánus ur előterjesztése folytán megengedni kegyeskedett, hogy a püspöki székhelyen is szervezkedhessenek a katolikusok és ezen szempontból az egyház-tanácsot és iskolaszéket beállíttassák, és azon jogokat is gyakorolhassák, a melyeket a kiadott szabályzat az egyház és iskola fentartó jogainak elserbitása nélkül megenged azon kötelmek arányában, a melyeket a száükség kívánalmai szerint kések magukra vállalni.

A gyűlésre sokan jöttek össze a szegényektől fel egész a vagyonos urakig, miáltal a közönség meglehetősen tarkaképet nyújtott épen ugy mint a templomban, a hol mindenki egyforma joggal van jelen. A gyűlést mint annak természet-szerinti elnöke Bálint K. apát-plebánus ur nyitotta meg egy

élenk figyelemmel hallgatott beszéddel, mely a hitközség multját ismerteti a szervezkedési mozgalmakra való tekintettel. A beszédet lapunk más helyén közöljük.

Jegyzőnek Rejőd József ügyvéd kiáltott ki. A tárgyalások folytán több oldalról történt felszólalások után elfogadott azon indítvány, hogy az alakulásnál tartassanak szem előtt az egyházmegyei szabályzatok. Azért is a plebanus mellé egy 2 tagu bizottság adatott a választásra jogosultak neveinek összeírására, a kik aztán hitelesítve képezik a hitközségi közgyűlést. Egy 7 tagu bizottság azért küldetett ki, hogy az egyházmegyei szabályzatot a mi sajátos viszonyainkra látalakítván a mászámunkra egy külön szabályzatot dolgozzon ki. Dr. Mohay Sándor kiküldetett választónak statusgyűlési világi képviselőket választani az esperesi kertülethől. Azután a gyűlés, melyet tulajdonképen előterkezetnek lehet mondani, véget ért.

— **Az erd. r. k. [irod. társulat pénztárába fizettek:** Barra Péter ptg. 1891-re 2 firt 50 kr. Lázár Antal, elf. 1890-re 2 firt. Palatz Károly, elf. 1890-re 2 firt. Varga Ferenc, elf. 1889-re 4 firt. 1890-re 4 firt. Ince András, elf. 1888-ra 4 firt. 1889-re 4 firt. 1890-re 4 firt. Veress Antal, ptg. 1890-re 5 firt. Chosz György, rfg. 1888-ra 1 firt. Nagyenyedi Minorita rendház, elf. 1888-ra 4 firt. 1889-re 4 firt. Kézely Károly, rfg. 1889-re 2 firt. 1890-re 2 firt. Török Bertalan, ptg. 1888-ra 5 firt. 1889-re 5 firt. 1890-re 5 firt. Seethal Ferenc, ptg. 1889-re 3 firt. 1890-re 5 firt. Dr. Grosz Gusztáv, elf. 1888-ra 4 firt. 1889-re 4 firt. Lajos Sándor, rfg. 1889-re 2 firt. 1890-re 2 firt. Gergely Ignác, ptg. 1888-ra 3 firt 80 kr. 1889-re 5 firt. 1890-re 5 firt. Benedek József, rfg. 1889-re 2 firt. (Folyt. követ).

Szerkesztői üzenet.

B. O. N. Ernye. Ezen ügyhöz nem szólhatunk, mert az nem a szerkesztőséghez tartozik, hanem a választmányhoz: azért tessék oda fordulni.

— **Pályázat** (27) Az üresedésben levő parajdi róm. kath. kántortanítói állomásra ezennel pályázat hirdettetik. Évi javadalmazása: I. A magas kir. kinestártól fizetés ezimen előleges havi részletekben 126 firt, 22 mft. tűzifa illeték: 46 firt, 92 hlter buzajárandóság átlagos piaci ára á 7 firt, 64 kr. összesen: 236 firt. Ezenkívül természetbeni szabad lakás és szabályszerű sülletmény. A lakás az iskolával egy fedél alatt áll 2 lakszobából, kamra- és konyhából, — a jó karban levő gazdasági épületek mellett van szép gyümölcsös- és veteményes kert. II. A hivatástól oszpora ezim alatt körülbelöl 30 firt stola, bucsuzató 20 firt, fakepe (8 terü á 50 kr) 4 firt. ájtatos alapítványból 1 firt 33 kr., tandij: 15 firt, a kasszálókrol 30 firt, összesen 100 firt 33. Egész összeg: 336 firt 33 kr. o. é. Kötelezettség: fiu és leánygyermeknek tanítása, kántori és sekrestyéni teendők végzése. Pályázók kellően felszerelt s 50 kros bélyeggel ellátott folyamodványukat a mélt. és ft. udvarhelykerületi főesperesi hivatalhoz legkésőbb aug. hó 15-ig adják be. Parajd, 1890. jul. 21. Az iskolaszék.

— **Pályázat.** (28) A farkaslaki róm. kath. segéd-kántortanítói állomás üresedésbe jöven, arra ezennel pályázat hirdettetik. Ezen állomás évi jövedelme: 1) 60 kalangya ösz-60 kalangya tavasz kepe. 2) 20 firt ospora, 3) 95 firt kész. pénz a közseppénztárából 4) 18 firt stola. 5) 3 firt 19 kr szt, mise alapítvány, 6) minden tanköteles gyermek után 33 kr tandij (a tankötelesek száma 65—70) 7) 16 szekér tűzifa, 8) két szoba és pincéből álló lakás. Köteleesség: a kezdő és 1. osztály vezetése, a kántori teendőkben segédkezés, a sekrestyéi és harangozói kötelességek végzése. A pályázni ohajtok kellően felszerelt folyamodványaitak f. é. auguszt 15-ig alulírt-hoz küldjék. Pályázhatnak tanítóképezdét végzett tanítóképző-ölték is. Személyesen jelentkezők előnyben részesülnek. Farkaslakán (ut. post. Székely-Udvarhely) 1890. évi július 21-én. Bajna Ferenc, isk. sz. elnök.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: PAL ISTVAN.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, KÓRÓDY PÉTER, PÁL ANTAL, ZLAMAL AGOST.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárt.